

Komentář

Statistickým šetřením Odp 5-01 bylo zjištěno, že v roce 2009 dosáhla **celková produkce odpadů v ČR 24,2 mil. tun**. Oproti roku 2008, kdy produkce dosáhla 25,9 mil. tun, se jedná o **pokles o 6,3 %**. Z celkového množství vyprodukovaného odpadu tvořil nebezpečný odpad 1 511 tis. tun, což v relativním vyjádření znamená, že nebezpečný odpad se v roce 2009 na produkci podílel 6,2 %. Oproti roku 2008 se podíl nebezpečného odpadu na celkové produkci odpadů výrazně nezměnil.

1. Podnikový odpad

Činností ekonomických subjektů (podniků), jenž jsou hlavními původci odpadů v ČR, **vzniklo celkem 20,5 mil. tun odpadu** (22,2 mil. tun v roce 2008). Podniky vyprodukovaly v roce 2009 1,5 mil. tun nebezpečných odpadů, což je téměř veškerá produkce nebezpečných odpadů v daném roce.

Z důvodu mezinárodní srovnatelnosti statistických dat přistoupila Česká republika k zavedení nové **klasifikace ekonomických činností CZ-NACE**, která je implementací evropského standardu klasifikace ekonomických činností NACE Rev.2. Letos poprvé jsou data o odpadech prezentována dle CZ-NACE namísto dříve používané Odvětvové klasifikace ekonomických činností OKEČ. Pro výpočet indexů byl použit přepočtený dat za minulé období podle CZ-NACE.

S výjimkou podniků, které se zabývají odpadními vodami, odpady a sanacemi, byl ve všech odvětvích zaznamenán pokles produkce odpadů. Nejvýznamnější pokles vyprodukovaných odpadů byl zaznamenán ve skupině odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství (NACE 01-03), o 30,7 %. Dále pak v dobývání a těžbě (NACE 05-09), o 21 %, a ve zpracovatelském průmyslu (NACE 10-33), o 20 %. Snížení produkce odpadů v zemědělství bylo z velké části způsobeno tím, že řada materiálů, dřívě evidovaných v odpadech, nebyla původci v roce 2009 za odpady považována. Oblast dolování a těžba vykazuje klesající tendenci produkce odpadů dlouhodobě. Naprostá většina odpadů vznikajících při dolování a těžbě nespadá do působnosti zákona o odpadech a tedy ani do tohoto statistického šetření. Třetím odvětvím, kde bylo zaznamenáno výrazné snížení produkce byl zpracovatelský průmysl. Ačkoli relativně nebyl pokles největší, v absolutních hodnotách se právě zpracovatelský průmysl podílel na snížení produkce nejvýznamněji. Přes celkově nižší produkci podnikových odpadů, podniky zabývající se odpadními vodami, odpady a sanacemi vyprodukovaly v roce 2009 o 3,3 % odpadů více než v roce 2008. NACE 37-39 tak byla jedinou skupinou odvětví, která zaznamenala v roce 2009 nárůst.

Podnikový odpad vyprodukovaný v roce 2009 napříč všemi odvětvími byl podobně jako v minulých letech z hlavní části tvořen odpady stavebními a demoličními. Ve sledovaném roce činila produkce odpadů skupiny 17 celkem 12,4 mil. tun, přičemž převažovala zemina a kamení (170504 – 7,3 mil. tun), železo a ocel (170405 – 1,1 mil. tun) a beton (170101 – 0,8 mil. tun). Viz graf 8.

Statistické šetření opět potvrdilo, že naprostá většina podnikových odpadů (75 %) vzniká při činnosti přibližně 300 původců odpadů. Jedná se o podniky s objemem produkce nad 10 000 t za rok. Ačkoli svou produkcí tyto podniky pokryly 3/4 celkového objemu podnikových odpadů, z celkového počtu subjektů produkujících tento odpad představovaly pouze 2,2 %. Podíl podniků na celkové produkci odpadů podle objemu vyprodukovaných odpadů v podniku v roce 2009 ilustruje graf 9.

2. Odpad vzniklý na území obcí

Obce dle statistického šetření ve sledovaném roce **vykázaly produkci 3,7 mil. tun odpadů**. Vůči roku 2008 se jedná o nárůst o 2,7 %. Z pohledu zařazení těchto odpadů do Katalogu odpadů se jednalo téměř výhradně o skupinu 20 – **komunální odpady**, které tvořily 88,9 % (v roce 2008 to bylo 87,6 %). Dále byly obcemi vykážány stavební odpady skupiny 17, odpady z autovraků a odpady z elektrického a elektronického zařízení (skupina 16).

V roce 2009 bylo vyprodukováno 3,3 mil. tun komunálního odpadu, z toho největší část 71,7 % tvořil běžný svoz (odpad z popelnic, z kontejnerů nebo svozových pytlů), 12,2 % činil tříděný odpad (sklo, papír, plasty) a 13,9 % tvořil objemný odpad (koberce, nábytek). Podrobné údaje o vývoji produkce komunálních odpadů přináší tabulka 6 a graf 3.

Z dlouhodobého hlediska se výše vyprodukovaného komunálního odpadu pohybuje stále okolo 3 mil. tun ročně a nezaznamenává výraznější výkyvy. Při detailním pohledu lze ovšem i v jeho případě každoročně sledovat mírně vzrůstající tendenci. Příznivé změny nastávají ve způsobech sběru komunálního odpadu. Každoročně obyvatelé více využívají možnosti třídění odpadu a svozu objemného odpadu. Naopak běžný svoz v poměru k produkovanému komunálnímu odpadu vykazuje mírně klesající trend.

Zatímco v roce 2002 tvořil oddělený sběr 5,9 % produkce komunálního odpadu, v roce 2009 již bylo vytříděno 13,9 %, což v absolutním vyjádření znamená 44 kg na obyvatele (16 kg/ob. v roce 2002). Vzhledem k roku 2002 vzrostlo množství vytříděného odpadu téměř třikrát, svoz objemného odpadu stoupl o více než třetinu.

3. Nakládání s odpady

Národní legislativa odpadového hospodářství rozlišuje tři skupiny **způsobů nakládání s odpady** – **využití** (R kódy), **odstranění** (D kódy) a **ostatní způsoby nakládání** (N kódy). Množství odpadů, se kterými je ve sledovaném období nakládáno, bývá zpravidla vyšší než produkce odpadů. A to především o odpady dovezené ze zahraničí a o odpady odebrané ze skladu. Hodnota ukazatele se zvyšuje také díky vícenásobnému nakládání a předávání jinému subjektu.

V roce 2009 bylo nakládáno celkem s 27,7 mil. tun odpadu. Z tohoto množství bylo 8,3 mil. tun využito, 5,6 mil. tun odstraněno a s 13,8 mil. tunami odpadu bylo nakládáno ostatními způsoby nakládání, tzn., že ve sledovaném roce téměř polovina odpadů, s nimiž bylo nakládáno, prošla některým z N-kódů (49,7 %). Přestože celkově ostatní způsoby nakládání oproti roku 2008 o 4,5 % klesly, využití odpadů na terénní úpravy (N1) naopak zaznamenalo mírný nárůst, a to o 3,2 %. Využívání odpadů vzrostlo oproti roku 2008 o 5,4 %, naopak odstraňování zaznamenalo pokles, a to o 5,2 %.

Srovnatelnost sumárních hodnot nakládání je poměrně komplikovaná. V první řadě je třeba si uvědomit, že v průběhu období, za které jsou odpady statisticky zjišťovány, došlo postupně k nárůstu počtu ostatních způsobů nakládání (N-kódů). Bylo to způsobeno tím, že některé specifické způsoby nakládání byly z využívání odpadů legislativně vyčleněny a zařazeny do skupiny ostatních způsobů nakládání. Přesto lze pro jednotlivé způsoby nakládání ze statistických dat vysledovat zřetelné trendy vývoje. Významný nárůst je patrný např. u zpracování autovraků (konkrétně v roce 2009 oproti roku 2008 o 54,1 %) či ve zpracování elektroodpadů (o 38,3 %), přičemž celkové množství odpadů, s nimiž bylo v letech 2008 a 2009 nakládáno, je téměř na stejné úrovni.

Celkem bylo v roce 2009 odstraněno 788,7 tis. tun **nebezpečných odpadů** (34,9 % z celkového nakládání s nebezpečnými odpady). Nebezpečné odpady byly využity z 22,1 % (v roce 2008 18,1 %). Se zbývajících 43 % bylo nakládáno ostatními způsoby nakládání. Skládkování odpadu (D1 – D5) zaznamenalo oproti roku 2008 pokles o 41,4 %. Způsoby nakládání s nebezpečnými odpady v letech 2004 – 2009 jsou shrnuty v tabulce 9.

4. Spotřeba odpadů jako druhotných surovin na výrobu vybraných výrobků

Zjištěná spotřeba **vybraných odpadů jako druhotných surovin na výrobu vybraných výrobků** činila v roce 2009 u sledovaných podniků (skládky, hutní závody, stavební firmy apod., od roku 2004 zařazené i papírny, cementárny a textilní firmy) **3,6 mil. tun**, což je o 18,3 % více než v roce 2008. V tabulce č.13 je uvedeno, na jaké vybrané výrobky a v jakém množství byly u vybraných ekonomických subjektů odpady jako druhotné suroviny použity v letech 2003 – 2009.

5. Dovoz a vývoz odpadů

Statistické zjišťování poskytuje každoročně kromě informací o produkci odpadů a nakládání s nimi i výsledky přeshraničního pohybu odpadů. Export a import odpadů je monitorován dlouhodobě od roku 2004 dle základních kategorií odpadů (nebezpečné a ostatní) a dále z pohledu směru obchodu (v rámci EU, mimo EU).

V roce 2009 bylo **do České republiky dovezeno 350,5 tis. tun odpadu**, naprostá většina odpadu pocházela z členských zemí EU a tvořila 348,5 tis. tun (99,4 %). Jednalo se zejména o kovy včetně jejich slitin (ze skupiny 17 a 19 Katalogu odpadů) a dále plastové odpady a kaučuk. Do ČR byly mimo jiné dovezeny odpady vznikající při výrobě a zpracování celulózy, papíru a lepenky, vyřazené pneumatiky, papírové a lepenkové obaly a odpadní sklo. Vzhledem ke skutečnosti, že import odpadů do ČR za účelem odstranění není povolen, byly dovezené odpady z 57 % využity (R-kódy) nebo bylo s nimi nakládáno v rámci ostatních způsobů nakládání (N-kódy).

Ve sledovaném období bylo z ČR **vyvezeno 1 540 tis. tun odpadu** a téměř veškerý export (1 518 tis. tun) byl směřován do členských zemí EU (98,6 %). Ve srovnání s předchozím rokem se z ČR vyvezlo o 17,7 % odpadu méně a snížení tak kopírovalo pokles zaznamenaný u dovozu. V absolutní hodnotě bylo množství vyvezeného odpadu takřka stejné jako v roce 2007. Struktura vývozu se dle jednotlivých katalogových skupin odpadů z dlouhodobého hlediska nijak výrazně nezměnila. Největší podíl tvořily kovové odpady, odpadní papír a lepenka.

Vysvětlivky

- ležatá čárka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
- 0 údaj menší než polovina zvolené měřicí jednotky
- i.d. individuální data
- v tom: jedná se o úplný výčet (součet položek se rovná položce celkem)
- z toho: nejedná se o vyčerpávající výčet (součet položek se nerovná položce celkem)